

FRÁSÖGN*af 44. fundi þingmannanefndar EES í Fredrikstad 17. mars 2015*

Fundur þingmannanefndar EES fór fram í Fredrikstad í Noregi. Evrópuþingmaðurinn Jørn Dohrmann og liechtensteinski þingmaðurinn Elfried Hasler stýrðu fundinum. Helstu dagskrármál hans voru þróun og framkvæmd EES-samningsins, iðnaðarstefna ESB, fríverslunarviðræður ESB og Bandaríkjanna og samskipti Sviss og ESB. Af hálfu Íslandsdeildar þingmannanefnda EFTA og EES sóttu fundinn Guðlaugur Þór Þórðarson, formaður, Bjarkey Olsen Gunnarsdóttir, Valgerður Bjarnadóttir, Vilhjálmur Bjarnason og Willum Þór Þórsson, auk Stígs Stefánssonar ritara.

Á fundinum var fulltrúum stofnana ESB og EFTA að venju boðið að hafa framsögur í umræðum um þróun og framkvæmd EES-samningsins. Til máls tóku Marta Veikeniece fyrir hönd formennsku ESB í EES-ráðinu, Gianluca Grippa fyrir hönd ESB í sameiginlegu EES-nefndinni, Bergdís Ellertsdóttir fyrir hönd EFTA og Oda Helen Sletnes, forseti Eftirlitsstofnunar EFTA (ESA).

Í umfjöllun þeirra komu m.a. fram áhyggjur af töfum á innleiðingu EES-gerða í EFTA/EES-ríkjunum og lúta þær að tvennu, annars vegar töfum á upptöku gerða í EES-samninginn og hins vegar töfum á innleiðingu þeirra í EES/EFTA-ríkjunum eftir að þær hafa verið teknar upp í samninginn. Slíkar tafir koma í veg fyrir að lagalegt samræmi, sem er forsenda innri markaðarins, sé á milli ESB-ríkjanna og EES/EFTA-ríkjanna. Fram kom að á árinu 2014 voru 627 gerðir teknar upp í EES-samninginn og hafa þær aldrei verið fleiri. Þrátt fyrir það bíða yfir 440 gerðir upptöku í samninginn. Grippa sagði að af hálfu ESB hefði stöðugt verið varað við töfum á upptöku gerða sl. 4 ár en á þeim tíma hefði upptökuhallinn yfirleitt verið 400-600 gerðir. Upptaka hefði gengið vel árið 2014 og nú væri nauðsynlegt að halda sama dampi á yfirstandandi ári. Annar vandi væru tafir á innleiðingu í EES/EFTA-ríkjunum en samkvæmt Sletnes hefur innleiðingarhalli þeirra aukist og ekki verið jafn mikill frá því að mælingar hófust árið 1997. Sletnes fór einnig yfir mál til skoðunar hjá ESA og nefndi hvað Ísland varðar að ESA hefði í október 2014 sent frá sér rökstutt álit þess efnis að innflutningstakmarkanir á fersku kjöti væru andstæðar EES-samningnum. Því máli er þó ekki lokið. Þá rannsakar EFTA hvort samningur Landsvirkjunar og Landsnets við PCC vegna fyrirhugaðrar kísilmálmverksmiðju á Bakka við Húsavík feli í sér ríkisaðstoð.

Þá var fjallað um samskipti Sviss og ESB og sérstaklega gengi svissneska frankans gagnvart evrunni. Þegar fjármálakreppan á evrusvæðinu hófst var mikið fjármagnsflæði yfir í svissneska frankann sem hækkaði gengi hans og dró úr samkeppnishæfni svissneskra útflutningsgreina. Seðlabanki Sviss hélt aftur af frekari hækkun svissneska frankans gagnvart evru frá september 2011 en vék frá þeirri stefnu 15. janúar sl. þar sem hún var ósjálfbær til lengri tíma. Fjallað var um hækkun frankans í kjölfar stefnubreytingar seðlabankans og áhrif hennar á svissneskt efnahagslíf.

Iðnaðarstefna ESB var til sérstakrar umfjöllunar og var skýrsla lögð fram um hana. Fagnað var áherslum nýrrar framkvæmdastjórnar ESB á að einfalda regluverk á sviði iðnaðar með það fyrir augum að auka vöxt og samkeppnisfærni evrópskra fyrirtækja. Þá var lögð áhersla á að bætt orkunýtni eykur framleiðni og minnkar losun gróðurhúsalofttegunda. Í því sambandi kom fram að munur er á stöðu iðnaðar á EES-svæðinu milli ESB annars vegar þar sem orkuverð er hátt og Noregs og Íslands hins vegar sem búa við ódýra orku. Hátt orkuverð sem evrópskur iðnaður býr við, t.a.m. í samanburði við Bandaríkin, veikir samkeppnisstöðu orkufreks iðnaðar sérstaklega.

Þá var fjallað um fríverslunarviðræður ESB og Bandaríkjanna (Transatlantic Trade and Investment Partnership, TTIP). Viðræður snúa að markaðsaðgangi og varða lækkun og

niðurfellingu tolla, afnám viðskiptahindrana, upprunareglur, þjónustuviðskipti, fjárfestingar og opinber innkaup. Tollar eru tiltölulega lágir milli Bandaríkjanna og ESB en gagnkvæm viðurkenning staðla eða sameiginlegir staðlar er talin mundu örva mjög viðskiptin yfir Atlantskála. Fyrst fluttu framsögur Lars Jakob Hiim, aðstoðarráðherra viðskiptamála í Noregi, og Arne Melchior frá norsku utanríkismálastofnuninni. Í máli þeirra kom m.a. fram hvaða áhrif TTIP mundi hafa á Noreg ef ekki kæmu til sérstakar ráðstafanir eins og einhvers konar aðild að samningnum. Hvað neikvæð áhrif varðar var m.a. nefnd aukin samkeppni við útflutning Norðmanna til ESB og Bandaríkjanna og hugsanleg fríverslun með fisk sem ekki gildir innan EES. Á jákvæðu hliðina er aftur á móti væntanlegur hagvaxtarauki í ESB og Bandaríkjunum sem hlýst af TTIP sem kann að auka eftirspurn eftir innflutningsvörum frá Noregi á þessum mörkuðum. Dæmi þar um er að vænta má aukinnar eftirspurnar eftir fragtflutningum norskra skipafélaga yfir Atlantshafið við aukin viðskipti í kjölfar TTIP. Þá mun samræming staðla verða til gagns og hugsanlegt er að afnám tæknilegra viðskiptahindrana verði með því móti að það gagnist fyrirtækjum í EFTA-ríkjunum utan TTIP ekki síður en fyrirtækjum í ESB og Bandaríkjunum.

Guðlaugur Þór Þórðarson var framsögumaður skýrslu þingmannanefndarinnar um TTIP. Hann lagði áherslu á að TTIP og aðrir stórir fríverslunarsamningar væru svar við árangursleysi viðræðna á vettvangi Alþjóðaviðskiptastofnunarinnar, WTO, sem væri bagalegt. Viðskiptahindranir væru leið ríkra landa til að vernda annars niðurgreiddan landbúnað sinn gegn samkeppni frá fátækari ríkjum. Aukið frjálsræði í viðskiptum og opnun markaða á Vesturlöndum mundi gera meira fyrir þróun og baráttu gegn fátækt en nokkur önnur aðgerð. Hvað EFTA-ríkin varðaði væri mikilvægt fyrir þau að fylgjast grannt með TTIP-viðræðunum. Verði TTIP að veruleika mun það hafa margvíslega áhrif á EES/EFTA-ríkin sem aðila að innri markaði ESB. Önnur ríki sem væntanlega verða fyrir miklum áhrifum eru Tyrkland (vegna tollabandalags við ESB) og Mexíkó og Kanada (vegna NAFTA-samningsins). Þessi ríki ættu að vinna að því saman að þrýsta á um að TTIP-samningur yrði þeim opinn verði hann að veruleika. Loks talaði Guðlaugur Þór um breytta stöðu í öryggismálum og samskiptum við Rússland eftir átökin í Úkraínu sem knýr á um nánari samheldni Vesturlanda. Hin breytta geópólítíska staða kallar á þéttara samstarf yfir Atlantshafið og eykur mikilvægi TTIP þótt oftast sé einungis fjallað um viðræðurnar með viðskiptalegum rökum.

Þingmannanefnd EES samþykkti tvær ályktanir á 44. fundi sínum, annars vegar um iðnaðarstefnu ESB og hins vegar um TTIP. Ályktanirnar og frekari upplýsingar er að finna á vefsíðunni www.efta.int. Næsti fundur nefndarinnar fer fram í Evrópuþinginu í Brussel 19. nóvember.